ECLI:LV:AT:2018:0328.C30419915.1.S

Lietas Nr. C30419915
SKC-75/2018
Civillietu departaments

Latvijas Republikas Augstākā tiesa
SPRIEDUMS
Rīgā 2018. gada 28. martā

Augstākā tiesa šādā sastāvā:
tiesnese referente Marika Senkāne,
tiesnese Anda Briede,
tiesnesis Valerijs Maksimovs

rakstveida procesā izskatīja SIA „UniCredit Leasing" kasācijas sūdzību par Latgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2016. gada 8. marta spriedumu civillietā SIA „UniCredit Leasing" prasībā pret apdrošināšanas AAS „BTA Baltic Insurance Company" par apdrošināšanas atlīdzības piedziņu.

Aprakstošā daļa

[1] SIA „UniCredit Leasing" 2015. gada 15. maijā cēla tiesā prasību pret apdrošināšanas kompāniju „BTA Insurance Company" SE par apdrošināšanas atlīdzības piedziņu, kurā, pamatojoties uz likuma „Par apdrošināšanas līgumu" 21. panta pirmo daļu, 22. panta pirmo daļu, 24. panta otrās daļas 2., 3. punktu, 24. panta sesto un septīto daļu, Civillikuma 1., 1508., 1587. pantu, lūgts piedzīt SIA „STEF-BRIM TRANS" labā apdrošināšanas atlīdzību 60 390 EUR.

Prasība pamatota ar šādiem apstākļiem.

[1.1] Starp SIA „STEF-BRIM TRANS" un „BTA Insurance Company" SE /datums/noslēgts apdrošināšanas līgums Nr. /numurs/ par transportlīdzekļa /TL marka/ FH, valsts reģistrācijas Nr. /reģistrācijas numurs/ apdrošināšanu laikā no 2011. gada 19. oktobra plkst. 10.41. līdz 2012. gada 18. oktobra plkst. 24.00.

Savukārt /datums/noslēgts apdrošināšanas līgums Nr. /numurs/ par piekabes /TL marka/, valsts reģistrācijas Nr. /reģistrācijas numurs/, apdrošināšanu laikā no 2012. gada 5. janvāra plkst. 15.21. līdz 2013. gada 4. janvāra plkst. 24.00.

Ņemot vērā, ka transportlīdzeklis un piekabe apdrošināšanas līgumu noslēgšanas laikā bija iegādāti līzingā, tad apdrošināšanas līgumā kā apdrošinātā persona norādīts SIA „UniCredit Leasing", taču, tā kā SIA „STEF-BRIM TRANS" ar SIA „UniCredit Leasing" par transportlīdzekli un piekabi ir pilnībā norēķinājusies, tad prasībā lūgts apdrošināšanas atlīdzību piedzīt SIA „STEF-BRIM TRANS" labā.

[1.2] Apdrošināšanas gadījums iestājās 2012. gada 16. janvārī – Krievijā, /adrese A/ tika nozagts apdrošinātais transportlīdzeklis un tā piekabe ar kravu.

Prasītāja 2012. gada 17. aprīlī saņēmusi apdrošināšanas atlīdzības izmaksas atteikumu Nr. /numurs/, kas pamatots ar to, ka transportlīdzekļa vadītājs /pers. F/ un SIA „STEF-BRIM TRANS" amatpersona /pers. G/ snieguši apdrošinātājam nepatiesu informāciju, nav nekavējoties, tiklīdz tas iespējams, par notikušo ziņojuši policijai un citām tiesībsargājošām institūcijām, nav veikuši visas iespējamās darbības, lai par notikušo tiktu uzsākta kriminālprocesuālā procedūra un transportlīdzeklis tiktu izsludināts starptautiskajā meklēšanā, nav nekavējoties, tiklīdz tas iespējams, paziņojuši apdrošinātājam par apdrošinātā riska iestāšanos un nodevuši visus aizdedzes atslēgu eksemplārus.

[1.3] /pers. F/ nav apdrošināšanas līguma slēdzējs, tāpēc uz viņu nevar attiecināt apdrošināšanas noteikumos norādītos pienākumus.

[1.4] /pers. G/ Krievijas tiesībsargājošās iestādes par zādzību informēja 2012. gada 16. janvārī, kad par to radās aizdomas, kā arī rakstveidā ziņoja Latvijas Valsts policijai. Nepārbaudot, kad par negadījumu informēta Krievijas policija, atbildētāja nav ievērojusi likuma „Par apdrošināšanas līgumu" 24. panta otrās daļas 2. punktu.

Lai gan Krievijas policijas 2012. gada 15. marta izziņā Nr. /numurs/ norādīts, ka /pers. G/ policijā vērsās 18. janvārī, tomēr vēlāk policija atzina savu kļūdu un izdeva jaunu tā paša datuma un numura izziņu, kurā norādīts pareizais datums – 2012. gada 16. janvāris.

Prasītāja 2012. gada 16. janvārī mēģināja sazināties ar Krievijas policiju, zvanot un nosūtot faksu, jo tajā pašā dienā aizbraukt uz Krieviju nebija iespējams. 2012. gada 18. janvārī Krievijas policijai tika iesniegts rakstisks iesniegums par krimināllietas ierosināšanu.

Vēršoties Krievijas policijā 2012. gada 16. janvārī plkst. 14.59, prasītāja ir rīkojusies savlaicīgi, jo līdz tam laikam SIA „STEF-BRIM TRANS" valdes loceklis mēģinājis sazināties ar transportlīdzekļa vadītāju, sekojis līdzi globālās pozicionēšanas sistēmai GPS, centies atrast saziņas iespējas ar Krievijas policijas tuvāko iecirkni un muitu, kā arī devies uz Valsts policijas Rēzeknes iecirkni.

[1.5] Apdrošināšanas noteikumos un likumā ietvertais termins „nekavējoties" nav aprobežots ar konkrētu laika posmu, tāpēc katrs gadījums ir jāizvērtē individuāli. Jāņem vērā, ka apdrošināšanas gadījums iestājās Krievijā, kur ir atšķirīga tiesiskā sistēma un dokumentu aprite.

Ņemot vērā konkrēto situāciju, vēršanās pie apdrošinātāja 2012. gada 27. janvārī ir attaisnojoša. Arī Valsts policijas Rīgas reģiona pārvaldes Kriminālpolicijas pārvaldes /numurs/ biroja /numurs/ nodaļas lēmumā par kriminālprocesa Nr. 11517038012 izbeigšanu ir konstatēts, ka /pers. G/ savlaicīgi veicis visas nepieciešamās darbības, tajā skaitā, paziņojis tiesībsargājošām iestādēm un apdrošinātājam. Minētais lēmums nav pārsūdzēts un ir stājies spēkā. Līdz ar to kompetenta iestāde ir konstatējusi, ka SIA „STEF-BRIM TRANS" valdes loceklis /pers. G/ par apdrošināšanas gadījumu paziņoja tad, kad tas kļuva iespējams. Minētais Valsts policijas lēmums par kriminālprocesa Nr. 11517038012 izbeigšanu atbildētājai iesniegts 2014. gada 31. jūlijā, līdz ar to SIA „STEF-BRIM TRANS" ir izpildījusi apdrošināšanas noteikumu 6.1.5. punkta otro teikumu un ir pierādījusi ātrākas

iesniegšanas neiespējamību.

[1.6] Nav pamatots atteikumā norādītais arguments par apdrošināšanas noteikumu 3.5.2. punkta pārkāpumu, nododot atbildētājai transportlīdzekļa aizdedzes atslēgas 2012. gada 9. februārī.

Transportlīdzekļa aizdedzes atslēgas un tehniskā pase tika nodotas pēc apdrošinātājas lūguma. Piesakot negadījumu, SIA „STEF-BRIM TRANS" netika informēts par nepieciešamību izpildīt šo nosacījumu. Vēlāk atbildētājas drošības dienesta darbinieks /pers. L/ paziņoja SIA „STEF-BRIM TRANS", lai minētās lietas nodod tad, kad viņš izveseļosies, ko prasītājas pārstāvis arī izdarīja. Apdrošināšanas noteikumi ir sastādīti sīkā drukā un ir nepārskatāmi, klienta pienākumi iekļauti dažādās līguma daļās, piemēram, pienākums nodot transportlīdzekļa atslēgas ir ietverts sadaļā „Apdrošinātie pamatriski", nevis sadaļā „Klienta, apdrošinātā un transportlīdzekļa tiesīgā lietotāja pienākumi, iestājoties apdrošinātajam riskam". Atbildētāja ir profesionālis apdrošināšanas pakalpojumu sniegšanā, tādēļ tam bija saprotamāk jāinformē klients par tā pienākumiem.

[1.7] Tā kā ir iestājies apdrošināšanas gadījums – zādzība, apdrošinātājai ir pienākums izmaksāt apdrošināšanas atlīdzību. Faktiski transportlīdzeklis un piekabe ir gājuši bojā. Transportlīdzekļa apdrošinājuma summa noteikta 53 100 EUR, bet piekabes – 14 000 EUR. Atbilstoši apdrošināšanas noteikumu 7.1.1. punktam piedzenamā apdrošināšanas atlīdzība ir 60 390 EUR.

[2] Ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2015. gada 2. septembra protokollēmumu, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 77. pantu, atbildētāja „BTA Insurance Company" SE aizstāta ar apdrošināšanas AS (turpmāk arī – AAS) „BTA Baltic Insurance Company".

[3] Ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2015. gada 11. septembra spriedumu prasība apmierināta. No AAS „BTA Baltic Insurance Company" SIA „UniCredit Leasing" labā piedzīta apdrošināšanas atlīdzība 60 390 EUR, valsts nodeva 1713,21 EUR un ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi 4,70 EUR.

[4] Izskatījusi lietu sakarā ar AAS „BTA Baltic Insurance Company" iesniegto apelācijas sūdzību, Latgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija 2016. gada 8. martā nospriedusi prasību noraidīt, piedzīt no SIA „UniCredit Leasing" atbildētājas labā tiesas izdevumus 1713,21 EUR, un valsts labā ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 17,15 EUR.

Spriedums pamatots ar šādiem motīviem.

[4.1] No lietas materiāliem izriet, ka laikā no 2012. gada 15. janvāra līdz 17. janvārim /pers. F/ /Nosaukums A/ pilsētas tiesībsargājošajās iestādēs ar iesniegumu nav vērsies. Minēto apstiprina arī prasības pieteikumā norādītie apstākļi, ka vadītājs par automašīnas zādzību Krievijas policijai nav ziņojis.

Prasības pieteikumā sniegtā informācija atšķiras no apdrošinātājam sniegtās. Ir norādīti dažādi apstākļi par automašīnas vadītāja /pers. F/ rīcību pēc zādzības fakta, proti, ka /pers. F/ sākotnēji bija pazudis, bet pēc tam Latvijas policijā vērsies ar iesniegumu par viņam nodarītajiem miesas bojājumiem, un ka automašīnas vadītājs pēc transportlīdzekļa pazušanas mutvārdos paziņojis par to policijas patruļas darbiniekiem Krievijā.

[4.2] Atbilstoši likuma „Par apdrošināšanas līgumu" 21. panta pirmajai daļai pēc apdrošinātā riska iestāšanās apdrošinātajam jāveic visus iespējamos pasākumus, lai samazinātu zaudējumus.

SIA „STEF-BRIM TRANS" automobiļi ir aprīkoti ar GPS, ar to datu palīdzību iespējams noteikt precīzu automobiļa atrašanās vietu, kā arī maršrutu un kustības laiku. Amatpersona /pers. G/ 2012. gada 16. janvārī plkst. 7.25 konstatējis, ka automašīna Nr. /reģistrācijas numurs/ ir novirzījusies no paredzētā maršruta, tāpēc nosūtījis /pers. F/ vairākas īsziņas, uz tām atbildi nav saņēmis, bet vadītāja tālrunis bijis izslēgts.

Nav strīda, ka vairāku stundu garumā pazudušais transportlīdzeklis bija novirzījies no maršruta, tā vadītājs nebija pieejams, uzņēmuma valdes loceklis /pers. G/ sākotnēji par automašīnas un kravas pazušanu ziņoja Rēzeknes pilsētas policijai, un tikai 2012. gada 16. janvāra pēcpusdienā – Krievijas Pleskavas muitai un /Nosaukums A/ pilsētas policijai. Lai uzņēmumam netiktu piemērotas sankcijas, visi maršruta dati, kā arī pieejas parole GPS izsekošanas programmai tika iesniegti Pleskavas muitai, bet līdz vēlam vakaram automašīnas un tās vadītāja meklējumi bija bez rezultātiem.

Apelācijas sūdzībā pamatoti norādīts, ka no automašīnas pazušanas līdz brīdim, kad GPS sistēma vairs neļāva noteikt tās atrašanās vietu, bija pagājušas vismaz astoņas stundas, un nekavējoša paziņošana policijai par notikušo bija vienīgais saprātīgais veids, kā mēģināt to atgūt.

Laika posmu no zādzības konstatēšanas fakta 2012. gada 16. janvāra naktī līdz tā paša datuma vakarpusei, kad par ziņošanu Krievijas Pleskavas muitai un /Nosaukums A/ pilsētas policijai sakarā ar vadītāja, automašīnas un kravas pazušanu nav strīda, nevar atzīt par atbilstošu pielīgtajam pienākumam par notikumu ziņot nekavējoties, tiklīdz tas iespējams.

[4.3] Apdrošinātā persona nav izmantojusi iespēju diennakts režīmā sazināties ar apdrošinātāju BTA telefoniski, lai saņemtu instrukcijas par atbilstošāko rīcību konkrētajā gadījumā, kaut gan tāda ir paredzēta apdrošināšanas noteikumu 6.3. punktā.

[4.4] Atbilstoši apdrošināšanas noteikumu 6.1.5. punktam apdrošinātājai adresēts apdrošināšanas atlīdzības pieteikums par apdrošinātā riska iestāšanos bija jāiesniedz 3 dienu laikā – līdz 2012. gada 19. janvārim. Prasītāja to izdarījusi sešas darba dienas vēlāk, tādējādi pārkāpjot noteikumu prasības.

Arī likuma „Par apdrošināšanas līgumu" 21. pantā noteikts apdrošinātā pienākums pēc apdrošinātā riska iestāšanās nekavējoties, tiklīdz tas iespējams, paziņot apdrošinātājai par apdrošinātā riska iestāšanos. Pretēji apdrošināšanas līguma noteikumu 6.1.5. punktam lietā arī nav iesniegti objektīvi pierādījumi minētā pienākuma ātrākas izpildes neiespējamībai.

[4.5] Apdrošināšanas noteikumu 3.5.2. punktā noteikts apdrošinātā pienākums nodot apdrošinātājai visus aizdedzes atslēgu eksemplārus un transportlīdzekļa reģistrācijas apliecību nekavējoties, tiklīdz tas iespējams. Šo pienākumu prasītājs izpildījis 2012. gada 9. februārī.

SIA „UniCredit Leasing" /datums/vēstulē norādīts, ka, iestājoties apdrošināšanas gadījumam, konstatēts, ka transportlīdzekļa /TL marka/ FH otra atslēga glabājas SIA „/Nosaukums B/Latvija", līdz ar to nepieciešams laiks tās pārņemšanai un nodošanai apdrošinātājai. Taču /datums/izziņā Nr. /numurs/ SIA „/Nosaukums B/Latvija" šādu informāciju nav apstiprinājusi, norādot, ka tā nav minētās automašīnas pārdevēja. Līdz ar to apdrošinātā kavēšanās nav attaisnojama.

[4.6] Ņemot vērā lietā noskaidrotos faktiskos apstākļus, secināts, ka pielīgto pienākumu nepildīšana no apdrošinātās personas puses nebija saprātīgi attaisnojuma un tā, zināmama šo pienākumu nepildīšanas sekas, ir rīkojusies augstākā mērā vieglprātīgi un nevērīgi. Līdz ar to atteikums izmaksāt apdrošināšanas atlīdzību ir pamatots.

[5] Par apelācijas instances tiesas spriedumu SIA „UniCredit Leasing" iesniegusi kasācijas sūdzību, kurā lūgusi spriedumu atcelt un lietu nodot jaunai izskatīšanai.

Kasācijas sūdzība pamatota ar šādiem argumentiem.

[5.1] Nav ievēroti Civilprocesa likuma 418. panta noteikumi. Atbildētājas apelācijas sūdzībā norādītie argumenti attiecās uz apdrošināšanas noteikumu 3.5.2., 6.1.2., 6.1.3. punkta pārkāpumu un likuma „Par apdrošināšanas līgumu" 21. panta pirmo daļu un 22. panta pirmo daļu. Vēlāk iesniegtajos paskaidrojumos atbildētāja ir paplašinājusi apelācijas sūdzību, jo atsaukusies uz apdrošināšanas noteikumu 6.1.5. un 6.3. punktu. Atteikums izmaksāt apdrošināšanas atlīdzību tika pamatots ar likuma „Par apdrošināšanas līgumu" 21. panta pirmo daļu, nevis ar pienākumu paziņot par

apdrošināšanas gadījumu trīs dienu laikā.

AAS „BTA Baltic Insurance Company" paskaidrojumos minētos argumentus un 2016. gada 4. februārī iesniegtos dokumentus nevarēja vērtēt, jo tie pārsniedza atteikuma izmaksāt apdrošināšanas atlīdzību un apelācijas sūdzības robežas. Tiesu praksē ir atzīts, ka ar paskaidrojumiem nevar paplašināt apelācijas sūdzības robežas.

Vērtējot Civilprocesa likuma 418. pantu kopsakarā ar 416. panta pirmās daļas 5. punktu, secināms, ka nepietiek apelācijas sūdzībā formāli norādīt, ka spriedums tiek pārsūdzēts pilnā apjomā, bet ir konkrēti jānorāda, kā izpaudusies sprieduma nepareizība.

[5.2] Tiesa spriedumu ir pamatojusi ar apstākļiem, kas nav nodibināti ar pierādījumiem.

Spriedumā vismaz divas reizes norādīts nepareizs apdrošināšanas gadījuma iestāšanās paziņošanas datums. /pers. G/ apdrošināšanas gadījumu atbildētājai pieteica 2012. gada 25. janvārī, nevis 2012. gada 27. janvārī. Civillietas materiālos ir divi prasītājas aizpildīti apdrošināšanas pieteikumi, kuru sadaļā „papildus informācija" ir norādīts, ka apdrošinātājai par gadījumu paziņots pa tālruni 2012. gada 25. janvārī. Lai gan atbildētāja šo faktu nav apstrīdējusi, tomēr apelācijas instances tiesa to nav ņēmusi vērā.

Nav pamatots tiesas secinājums, ka vadītājs /pers. F/ par automašīnas zādzību Krievijas policijai nav ziņojis. No lietas materiāliem izriet, ka /pers. F/ ir vērsies tiesībsargājošās iestādēs. Netālu no kafejnīcas pamanījis policijas patruļu, transportlīdzekļa vadītājs viņiem izstāstīja par notikušo. Policijas darbinieki likuši līdz rītam palikt tuvumā esošajā viesnīcā. Ap plkst. 10.00 no rīta policijas darbinieks, kurš bija sazinājies ar dežūrdaļu /Nosaukums C/, informēja, ka ar iesniegumu policijā jāvēršas /pers. G/, nevis /pers. F/.

Nav pamatota tiesas norāde, ka prasītāja apdrošinātājam ir norādījusi atšķirīgus apstākļus. Tā kā SIA „STEF-BRIM TRANS" laikā no 2012. gada 16. janvāra līdz 18. janvārim nebija informācijas par notikušo, autovadītājs /pers. F/ tika uzskatīts par pazudušu. Pēc 18. janvāra, kad viņš atradās, lietas apstākļi daļēji noskaidrojās, tika konstatēts, ka viņš par automašīnas pazušanu mutvārdos bija paziņojis policijas patruļas darbiniekiem Krievijā.

Prasītāja vairākkārt norādīja, ka zādzības faktu 2012. gada 16. janvāra naktī neviens nekonstatēja, jo visi gulēja, taču tiesa uz to norāda kā pierādītu apstākli. Neviens pierādījums neapliecina, ka SIA „STEF-BRIM TRANS" par zādzību uzzināja naktī. To, ka automašīna ir novirzījusies no paredzētā maršruta, /pers. G/ konstatēja 2012. gada 16. janvārī plkst. 7.25. Turklāt GPS sistēma primāri bija domāta degvielas patēriņa uzskaitei, nevis precīzas transportlīdzekļa atrašanās vietas noteikšanai.

[5.3] Nav ievēroti Civilprocesa likuma 430. panta trešās daļas noteikumi. Tiesa nevar pieņemt pretēju spriedumu pirmās instances konstatētajiem apstākļiem, ja tie apelācijas sūdzībā nav apstrīdēti.

Apelācijas sūdzībā netika apstrīdēti vairāki pirmās instances tiesas spriedumā konstatēti fakti:

1) ka prasītāja veica visas iespējamās darbības, lai par notikušo tiktu uzsākts kriminālprocess un automašīna tiktu izsludināta starptautiskā meklēšanā;

2) ka /pers. G/ Krievijas policiju par zādzību informēja tajā pašā dienā, kad par to radās aizdomas, proti, 2012. gada 16. janvārī, un tajā pašā dienā ar rakstisku iesniegumu vērsās arī Latvijas policijā.

3) ka atbildētāja nav pamatojusi, kādēļ nav piešķirama ticamība /pers. F/ un /pers. G/ norādītajam par vēršanos policijā;

4) ka laikā no 2012. gada 16. janvāra līdz 27. janvārim prasītāja veica aktīvas darbības, tādēļ tai nevar pārmest bezdarbību.

5) lai konstatētu likuma „Par apdrošināšanas līgumu" 21. panta pirmās daļas pārkāpumu, jākonstatē, ka prasītāja nav veikusi visus iespējamos saprātīgos pasākumus zaudējumu samazināšanai;

6) no likuma "Par apdrošināšanas līgumu" 2. panta otrās daļas izriet, ka gadījumā, ja tiktu konstatēta apdrošinātā viegla neuzmanība savu pienākumu neizpildē, atbildētājai bija iespējams samazināt apdrošināšanas atlīdzību līdz 50 %;

7) atbildētāja atbilstoši likuma „Par apdrošināšanas līgumu" 24. panta otrās daļas 2. punktā noteiktajam pirms lēmuma pieņemšanas nav pienācīgi pārbaudījusi visu pieejamo informāciju;

8) no atbildētājas ir piedzenama apdrošināšanas atlīdzība 60 390 EUR apmērā, kas aprēķināma no transportlīdzekļa apdrošinājuma summas 53 100 EUR un tā piekabes apdrošinājuma summas 14 000EUR, atskaitot pašrisku 10 %.

[5.4] Apdrošinātāja atbilstoši likuma „Par apdrošināšanas līgumu" 24. panta sestajai daļai nav pierādījusi sava atteikuma pamatotību.

[5.5] Tiesa nevērtēja lietas apstākļus no atbildētājas atteikuma viedokļa, bet gan apdrošinātās personas rīcības atbilstību apdrošināšanas līguma noteikumiem, piemēram, tiesa prasību noraidīja, pamatojoties uz apdrošināšanas noteikumu 6.3. un 6.1.5. punktu, lai gan atbildētāja atteikumā uz šiem punktiem neatsaucās, tādējādi paplašinot atbildētājas sākotnējo atteikumu.

Tiesu praksē vairākkārt norādīts, ka strīdā par personas tiesībām saņemt apdrošināšanas atlīdzību tiesai jālemj, vai atteikums izmaksāt apdrošināšanas atlīdzību ir pamatots ar likumu un vai ir pierādīti apstākļi, uz kuriem tas pamatots.

Konkrētajā gadījumā tiesa, noraidot prasību, vadījās no atbildētājas aizdomām par prasītājas, /pers. G/ un /pers. F/ rīcību. Tiesa nav ņēmusi vērā, ka Valsts policija ar spēkā esošu lēmumu konstatēja, ka atbildētājas aizdomas un šaubas nav pamatotas un ka prasītāja savlaicīgi informēja atbildētāju par notikuši.

[5.6] Nepareizi piemērota likuma „Par apdrošināšanas līgumu" 21. panta pirmā daļa. Tiesa nepamatoti frāzi „nekavējoties, tiklīdz tas iespējams" saistījusi ar „trīs darba dienām". Prasītājas ieskatā, „nekavējoties, tiklīdz tas iespējams" nenozīmē konkrētu laiku, bet katrā konkrētā gadījumā individuālu laika posmu. Tiesai bija jāizvērtē, kādi apstākļi bija par pamatu ātrākas paziņošanas neiespējamībai.

[6] Paskaidrojumos par SIA „UniCredit Leasing" kasācijas sūdzību AAS „BTA Baltic Insurance Company" norādījusi, ka tā nav pamatota.

Motīvu daļa

[7] Pārbaudījusi lietā esošā sprieduma likumību attiecībā uz argumentiem, kas minēti kasācijas sūdzībā, kā tas noteikts Civilprocesa likuma 473. panta pirmajā daļā, Augstākā tiesa atzīst, ka Latgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2016. gada 8. marta spriedums ir atstājams negrozīts.

[8] Saskaņā ar likuma "Par apdrošināšanas līgumu" 24. panta sesto daļu apdrošinātāja pienākums ir pierādīt jebkurus apstākļus, kas to atbrīvo no apdrošināšanas līgumā noteiktajām saistībām izmaksāt apdrošināšanas atlīdzību.

[8.1] AAS „BTA Baltic Insurance Company" kā pamatu 2012. gada 17. aprīļa apdrošināšanas atlīdzības izmaksas atteikumam Nr. /numurs/ par transportlīdzekļa /TL marka/ ar valsts reģistrācijas Nr. /reģistrācijas numurs/ un tā piekabes /TL marka/ ar valsts reģistrācijas Nr. /reģistrācijas numurs/ iespējamo zādzību 2012. gada 16. janvārī norāda likuma "Par apdrošināšanas līgumu" 22. panta pirmo daļu, kas nosaka apdrošinātāja tiesības neizmaksāt apdrošināšanas atlīdzību, ja apdrošinātais ar ļaunu nolūku vai rupjas neuzmanības dēļ nav izpildījis kādu no likuma 21. pantā norādītajiem pienākumiem. Atbilstoši atteikumā norādītajam:

pirmkārt, SIA „STEF-BRIM TRANS" apdrošinātājam sniegusi nepatiesu informāciju, kas atklājies, veicot negadījuma apstākļu pārbaudi. Apdrošinātā persona pārkāpusi likuma "Par apdrošināšanas līgumu" 21. panta pirmo daļu, kurā noteikts tās pienākums par apdrošinātā riska iestāšanos

paziņot apdrošinātājam nekavējoties, tiklīdz tas iespējams, sniedzot patiesu informāciju;

otrkārt, apdrošinātais nav izpildījis apdrošināšanas noteikumu 6.1.2. un 6.1.3. punktu, atbilstoši kuriem apdrošinātā pienākums ir par notikušo iespējamo zādzību nekavējoties, tiklīdz tas iespējams, paziņot tiesībsargājošajām iestādēm un veikt visas iespējamās darbības, lai uzsāktu krimināltiesisko procedūru un transportlīdzekli nekavējoties izsludinātu starptautiskajā meklēšanā;

treškārt, apdrošināšanas noteikumu 3.5.2. punkts paredz, ka apdrošināšanas atlīdzība par zādzības riskiem netiek izmaksāta, ja pēc zādzības nekavējoties, tiklīdz tas iespējams, apdrošinātājam nav nodoti visi apdrošinātā transportlīdzekļa aizdedzes atslēgu eksemplāri un tehniskā pase.

[8.2] Savukārt apelācijas instances tiesa, vērtējot pušu iesniegtos pierādījumus, pārsūdzētajā spriedumā konstatējusi, ka prasītāja rīkojusies augstākā mērā vieglprātīgi un nevērīgi, pieļāvusi rupju neuzmanību, bez attaisnojuma neizpildot šādus pienākumus:

1) apdrošinātā persona nav izpildījusi savu pienākumu nekavējoties par notikušo ziņot policijai, lai tā veiktu visas krimināltiesiskās procedūras un transportlīdzeklis nekavējoties tiktu izsludināts starptautiskajā meklēšanā;

2) paziņojums par apdrošinātā riska iestāšanos apdrošinātājam iesniegts ar sešu darba dienu nokavēšanos, kas nav attaisnojama;

3) prasītājs nav izpildījis apdrošināšanas noteikumu 3.5.2. punktu un nekavējoties, tiklīdz tas iespējams, apdrošinātājam nav nodevis visus apdrošinātā transportlīdzekļa aizdedzes atslēgu eksemplārus un tehnisko pasi.

No minētā izklāsta nepārprotami redzams, ka apelācijas instances tiesas secinājumi pēc būtības atbilst atbildētājas 2012. gada 17. aprīļa atteikumā izmaksāt apdrošināšanas atlīdzību ietvertajiem argumentiem. Un, tā kā par atteikuma pamatotību visā tā pilnībā strīds pastāvēja arī apelācijas instances tiesā, nav konstatējams apelācijas sūdzības robežu pārkāpums.

[8.3] Atbilstoši likuma "Par apdrošināšanas līgumu" 24. panta septītajai daļai, ja apdrošinātājs izlemj atteikt apdrošināšanas atlīdzības izmaksu, tā pienākums ir 10 dienu laikā pēc lēmuma pieņemšanas nosūtīt apdrošinājuma ņēmējam un apdrošinātajam motivētu rakstveida paziņojumu.

Konkrētajā gadījumā atbildētāja minēto pienākumu ir veikusi – prasītāja saņēmusi motivētu atteikumu, kurā norādīts šāda lēmuma pamatojums, proti, apdrošinātās personas pieļautie likuma un apdrošināšanas līguma pārkāpumi, kas ir pamatā negatīvajam lēmumam.

Savukārt apstākļu noskaidrošana un pārbaude strīda gadījumā jāveic tiesai. Tiesas pienākums ir uz lietā apkopoto pierādījumu pamata noteikt nozīmīgu faktu (apstākļu) esamību, kā to paredz Civilprocesa likuma 92., 97. pants. Proti, veicot vispusīgu pierādījumu analīzi, ir jāpārbauda, vai lietas materiālos esošie pierādījumi apstiprina atteikumā norādīto pamatojumu.

[8.4] Apelācijas instances tiesa ir vērtējusi visus lietā esošos pierādījumus, kā to pieprasa Civilprocesa likuma 97., 92. pants, un uz to pamata konstatējusi tiem atbilstošus lietā nozīmīgus faktus. Kasācijas instances tiesas kompetencē pierādījumu pārvērtēšana un faktisko apstākļu nodibināšana neietilpst (Civilprocesa likuma 450. panta trešā daļa).

Tādējādi nevar piekrist kasācijas sūdzības iesniedzējam, ka apelācijas instances tiesa pārsūdzētajā spriedumā nav vērtējusi lietas apstākļus no 2012. gada 17. aprīļa atteikuma Nr. /numurs/ viedokļa, un ir noraidāmi visi tie kasācijas sūdzībā norādītie argumenti, kas attiecas uz pārsūdzētajā spriedumā nodibināto faktu pārvērtēšanu.

[9] Augstākā tiesa nevar piekrist kasācijas sūdzībā norādītajam, ka tiesa, pārbaudot apelācijas sūdzībā neapstrīdētus faktus, ir pārkāpusi Civilprocesa likuma 430. panta trešo daļu.

[9.1] Atbilstoši Civilprocesa likuma 426. panta pirmajai daļai apelācijas instance lietu izskata pēc būtības tādā apjomā, kā lūgts apelācijas sūdzībā.

"Komentējamā pantā noteikta apelācijas instances nozīme un uzdevums: izskatīt lietu pēc būtības, tas ir, izšķirt civiltiesisko strīdu par tiesībām pēc būtības, ja kāds no lietas dalībniekiem (..) nav piekritis pirmās instances tiesas spriedumam." (*Civilprocesa likuma komentāri. II daļa (29.-60.[1] nodaļa). Sagatavojis autoru kolektīvs. Prof. K. Torgāna zinātniskajā redakcijā.- Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2012, 715.lpp.*)

No AAS "BTA Baltic Insurance Company" iesniegtās apelācijas sūdzības nepārprotami izriet, ka pirmās instances tiesas spriedums tiek pārsūdzēts pilnā apjomā un strīds pastāv par tādiem lietā nozīmīgiem faktiem, no kuriem atkarīga atteikuma izmaksāt apdrošināšanas atlīdzību pamatotība. Proti, vai apdrošinātā persona ir izpildījusi savu pienākumu nekavējoties paziņot tiesībsargājošajām iestādēm un apdrošinātājam par apdrošinātā transportlīdzekļa zādzību un vai tā ir nekavējoties nodevusi apdrošinātājam visus nozagtā transportlīdzekļa aizdedzes atslēgu komplektus.

[9.2] Civilprocesa likuma 92. pantā ietvertais pierādījumu jēdziens tiek saistīts ar lietas izspriešanā nozīmīgu faktu konstatēšanu.

"Civiltiesisku strīdu izšķiršanai svarīgi ir fakti, kas izraisa tiesisku attiecību rašanos, pārgrozīšanos vai izbeigšanos. (..) Noskaidrojamo faktu skaits un raksturs mainās atkarībā no prasības satura. Pat tad, ja pretējā puse kādu faktu neapstrīd, tiesai ir jāpārliecinās, ka tas tiešām pastāv (CPL 104.p.). Tāpēc gan prasītājam, gan atbildētājam, gan attiecīgos gadījumos citiem procesa dalībniekiem jāsniedz ziņas, pēc kurām tiesa noskaidro vajadzīgos faktus." (*Civilprocesa likuma komentāri. I daļa (1.-28. nodaļa). Otrais papildinātais izdevums. Sagatavojis autoru kolektīvs. Prof. K. Torgāna zinātniskajā redakcijā.- Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016, 324.lpp.*)

Tas nozīmē, ka, lai izspriestu lietu pēc būtības, apelācijas instances tiesai ir jākoncentrējas uz lietā nozīmīgu faktu konstatēšanu, t.i., tādu, kuru pastāvēšanu likums saista ar konkrētu civiltiesisku seku iestāšanos.

Kasācijas sūdzībā (*sk. šī sprieduma 5.3 punktu*) norādītie fakti par tādiem nav uzskatāmi.

[10] Ievērojot iepriekš norādīto, Civillietu departaments atzīst, ka kasācijas sūdzības apmierināšanai nav pamata un Latgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2016. gada 8. marta spriedums ir atstājams negrozīts.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 474. panta 1. punktu, Civillietu departaments

nosprieda

Latgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2016. gada 8. marta spriedumu atstāt negrozītu, bet SIA „UniCredit Leasing" kasācijas sūdzību noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

Tiesnese M. Senkāne

Tiesnese A. Briede

Tiesnesis V. Maksimovs